

Dr. Molitorisz Pál

Dr. Palov József emlékére 2. rész

Portréja 1949-ből

A cikket írva feltolulnak az emlékek. Másodikos gimnazista koromban, az 1959/60-as tanévben a gimnáziumot átköltöztettük az Árvaházba. Nagy volt a zsúfoltság, a mi osztályunk a közeli Ipartestületi kocsa különtermében lett elhelyezve (a szünetekben az ivőhelyiségben biliárdoztunk, hej, régi szép idők, kár hogy elmúltak). Új osztályfőnököt is kaptunk, Palov tanár úr személyében. Méltóságteljes, szigorú, mégis rokonszenves fellépése rövid idő alatt „megszelídítette” a fékezhetetlennek tartott osztályt. Hamar kölcsönösen közel kerültünk egymáshoz. Véleményei, gondolatai nagyban befolyásolták világlátásunkat, nézeteink kialakulását.

Gyakran beszélt óráin azokról a dolgokról, melyek éppen foglalkoztatták. Megismertük gyűjtő munkáját, s ebben magunk is segítettük. Mindez nem ment a tananyag rovására, jó tanár volt, máig nagy tisztelettel emlékezünk rá.

S most ugorjunk az időben. Utolsó találkozásunkkor egy cikket vittem Hozzá, tanácsait maradéktalanul megfogadtam, majd beszéltünk; a Múzeumot hoztam szóba. Fáradt arcán rezignált mosoly jelent meg, sok fájdalom és keserűség volt abban.

Már tíz év telt el azóta, hogy elhunyt. Álljunk meg most az évforduló küszöbén, s idézzük fel alakját, s tekintsük át tevékeny, gazdag életét.

Előzmény: Dr. Molitorisz Pál: Dr. Palov József emlékére I. rész. Származása; Iskolái; A tanár – Szarvas és Vidéke Hetilap 18. szám

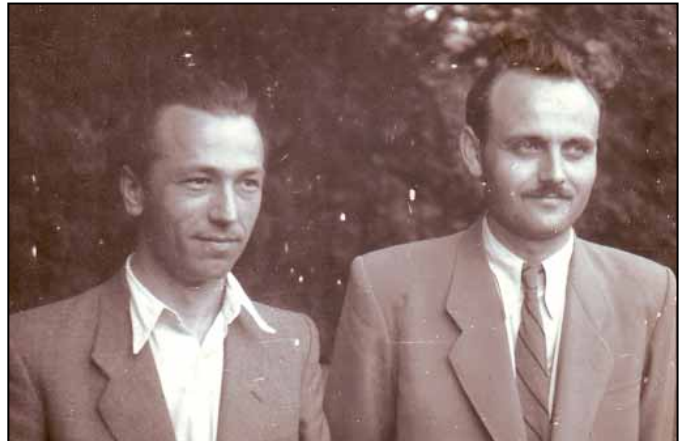
A múzeumalapító

1951-ben kezdett foglalkozni helytörténeti és néprajzi kutatással, gyűjtéssel. Célja elsősorban az volt, hogy akkori szolgálati helyén, a Tanítónőképző Intézetben kisebb kiállítást rendezzen. A Múzeum-alapítás hőskoráról, és történetéről így vall 1993-ban, és 1995-ben.¹

„Cs. Pataj Mihály, Szakács György és én elhatároztuk, hogy iskolai néprajzi gyűjteményt csinálunk oktatási céllal. Sorba jártam a tanyákat, házakat, és mint a cigány rákönyököltem a dorongfa kerítésre és köszöntem: Dobri gyeny vinsujem! (Jó napot kívánok!) Jött az unoka: mit akarok? Kiabált a nagymama a kertből: Nye daj mu nyist! (Ne adj neki semmit!) Másodszor, harmadszor is visszamentem, de akkor már mutattam a pénzt is... Sok békát lenyeltem... Kezdetben egy lemezvillás Csepel motorkerékpárral a hátamra kötve hordtam az anyagot... Így is megtelt a folyosó, és több szekrény. Egyszer Ortutay Gyula² hallott valamit erről a gyűjteményről és támogatásával létesült jogilag is a szarvasi múzeum. Három évig kedvtelésből végeztem ezt a munkát, közben heti 20-22 órát tanítottam.”

¹ A már idézett dr. Reszkető Péter interjúja, valamint dr. Kutas Ferenc interjúja, mely a Múzeumalapító címmel jelent meg az Emberközelben c. kötetében.

² Ortutay Gyula (1910-1978) etnográfus, a MTA rendes tagja, 1946-tól a Budapesti Tudomány Egyetem néprajzi tanszékének vezetője, később az Egyetem rektora; a Múzeumok és Műemlékek Országos Központjában vetette fel a gyűjtemény ismeretében a múzeum létesítésének gondolatát.

Cs. Pataj Mihállyal 1952-ben

Ekkorra már tanártársai egyéb elfoglaltsága miatt egyedül folytatta a megkezdett munkát.

Sokáig megoldatlan volt az anyag elhelyezése, az első kiállítást a Kossuth u. 44. számú magánházban rendezte *Tessedik-emlék kiállítás – szikjavítás hajdan és ma* címmel.

Gyakran meg kellett küzdeni a hivatalosság értetlenségével és érdektelenségével. „Minek a „múzeum”? Van ennek valami haszna?” Végül az Árpád Szálló emeletén két kis helyiségbe száműzték, a plafonig voltak pakolva tárgyak. Felajánlottak több alkalmatlan épületet, végül az egykori Tessedik-tanya két nedves istállójába kellett beköltöztetni az akkor már értékes és sérülékeny, iratokat is tartalmazó gyűjteményt. Tizenkét évig tárolta itt az anyagot. Végül 1973-ban megkapta a Tessedik-iskola leromlott állapotú épületét.

Közben folyamatosan végezte a gyűjtő munkát. Kezdetben válogatás nélkül gyűjtötte a régi használati tárgyakat, később kezdett érdeklődni a településen egyre inkább kiháló kismesterségek után.

Cifraszűrben

mely 1973. szeptember 29-én nyílt meg a látogatók előtt. Számos szakcikket írt, jelentős volt a publikációs munkája e körben is, talán kiemelkedik a könyvei sorából a két kiadást megélt *Képek Szarvas múltjából* c. kötete.

Kezdetben mellékhivatású muzeológusként, majd a tanári pályafutásának befejezése után 1993-ig főállásban irányította a Múzeumot. 42 évi munka után fejezte be igazgatói munkáját immár 73 évesen. Nyugdíjazása során munkáltatója bántó érzéketlenséggel járt el: 1993 októberében értesült arról, hogy pályázatot hirdettek az igazgatói állására, s előtte vele nem közölték, hogy munkaviszonyát meg kívánják szüntetni. Ezt a körülményt később sem tudta feldolgozni a már idős igazgató, nem járt be a múzeumba többet, publikációs tevékenységével is felhagyott. Megbántott, keserű emberré vált, korábbi aktivitása helyébe a közöny lépett.

A múzeumnak otthont adó épületet újabb veszély fenyegette, felmerült az ősi iskola-épület lebontásának gondolata. Szerencsére nem kapott zöld utat ez az átgondolatlan terv és megindulhatott az anyagi fedezet megeremtése az épület rendbe hozásához. A felújítás 3-4 évig tartott. Nem kevés akadály leküzdése után készült el a ma is látható állandó kiállítás *Tessedik városa hajdan és ma* címmel. Ünnepléses megnyitására 1979. március 25-én került sor.

Nevéhez fűződik a szárazmalom védett épületének megvásárlása és helyreállítása is,